

SVEUČILIŠTE U ZAGREBU
FILOZOFSKI FAKULTET
ODSJEK ZA INFORMACIJSKE ZNANOSTI
KATEDRA ZA BIBLIOTEKARSTVO

Rahela Frelj

Citiranje u znanstvenim i stručnim radovima

Diplomski rad

Mentor: prof. dr. sc. Aleksandra Horvat

Zagreb, 2011.

Sadržaj:

Uvod.....	3
1. Citiranje navoda	5
1.1. Izravno citiranje	5
1.2. Neizravno citiranje.....	6
2. Citiranje literature	6
3. Metode i stilovi citiranja	7
3.1. Metoda brojčanih bibliografskih jedinica	8
3.1.1. Vancouveri stil (Vancouver Style)	9
3.2. Metoda prvog elementa i datuma (Author-Date Method)	10
3.2.1. APA stil (American Psychological Association Style)	12
3.2.2. MLA stil (Modern Language Association Style).....	14
3.3. Metoda tekućih bilješki.....	15
3.3.1. Čikaški stil (Chicago Style).....	17
3.3.2. Turabian	21
4. Citiranje u Hrvatskoj	22
4.1. Hrvatski pravopis	23
4.2. Metoda citiranja Odsjeka za informacijske znanosti Filozofskog fakulteta u Zagrebu.....	26
4.3. Časopisi.....	27
4.3.1. Biomedicina i zdravstvo.....	29
4.3.2. Biotehničke znanosti	30
4.3.3. Društvene znanosti	31
4.3.4. Humanističke znanosti	32
4.3.5. Prirodne znanosti.....	33
4.3.6. Tehničke znanosti.....	34
4.3.7. Sve znanosti.....	35
Zaključak.....	36
Literatura	37
Prilog 1. Primjeri citiranja.....	I
3.1.1. Vancouver	I
3.2.1. APA.....	I
3.2.2. MLA	II
3.3.1. Chicago.....	III
4.2. Odsjek za informacijske znanosti.....	V

Uvod

Kad govorimo o pisanju znanstvenog ili stručnog rada, najmanje se zahtjevnim dijelom smatra citiranje. No, opremanje teksta dokumentacijskim elementima predstavlja oblik znanstvene,¹ informatičke i informacijske pismenosti. U današnjem društvu informatička i informacijska pismenost smatraju se općom kulturom obrazovanog pojedinca i svakako su preduvjet za njegov kako profesionalni, tako i osobni razvoj.

Prije no što bude govora o metodama citiranja, potrebno je objasniti što je citiranje i čemu služi. Na temelju proučenih materijala proizlazi da se citiranje općenito može podijeliti na dva oblika: citiranje navoda i citiranje literature.

Citiranje navoda je ono citiranje koje se javlja u glavnom dijelu teksta rada i definira se kao ponavljanje misli nekog autora – to je ono što se naziva citatom. Citati služe tome da potkrijepe naša mišljenja ili stavove već postojećima te da podupru ona koja je već neki drugi autor izrazio. Bitno je jasno naznačiti preuzimanje tuđih stavova, dakle jasno odrediti granicu gdje prestaje naš iskaz, a počinje tuđi. U suprotnom se krše autorska prava, jer se tuđe ideje navode kao svoje (plagiranje²), a to se smatra kaznenim djelom. Prema odredbama članka 90. *Zakona o autorskom pravu i srodnim pravima*³ „dopušteno je doslovno navođenje ulomaka autorskog djela (citata) koje je na zakonit način postalo pristupačno javnosti, radi znanstvenog istraživanja, nastave, kritike, polemike, recenzije, osvrtu, u mjeri opravdanoj svrhom koja se želi postići i u skladu s dobrim običajima, time da se mora naznačiti izvor i ime autora“.

Citiranje literature podrazumijeva pružanje reference na izvorni materijal koji je autor koristio za vlastiti rad, dovoljno detaljne da bi se taj izvor mogao pouzdano identificirati. Pojavljuje se u pozivnim bilješkama kroz rad ili pred kraj rada, u kojima se navode izvori iz kojih su preuzeti korišteni citati te na samom kraju rada kao lista publikacija na koje se autor pozivao u svome radu – to je ono što se naziva popisom literature. Ukoliko taj popis sadrži i publikacije kojima se autor služio pri sastavljanju svog rada, a nije ih citirao, onda se naziva bibliografijom. Takvo citiranje služi tome da se čitatelja upozna s izvorima kojima se autor

¹ Murati, T. Oblikovanje bilješki i sustavi citiranja u stručnom ili znanstvenom tekstu. // Društvena istraživanja : časopis za opća društvena pitanja. 15, 1/2(2006), str. 155. Dostupno na: http://hrcak.srce.hr/index.php?show=clanak&id_clanak_jezik=28233. (17. 7. 2010.).

² Plagirati (prema Klaić, B. Rječnik stranih riječi, 1972) – činiti plagijat, pokrasti tuđu literarnu svojinu. Također, plagijat (lat. plagium = otmica čovjeka) – literarna krađa; prisvojenje tuđeg autorstva; izdanje tuđeg djela pod svojim imenom.

³ Zakon o autorskom pravu i srodnim pravima. // Narodne novine. 167(2003). Čl. 90. Dostupno na: <http://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/306987.html>. (14. 7. 2010.).

služio pri pisanju svoga rada, a isto tako mu omogućuje da sam lakše pronađe drugu srodnu literaturu za svoje detaljnije istraživanje.

Ne postoji univerzalan način citiranja, već priličan broj raznih metoda i stilova. Svi stilovi temelje se na istom načelu, a to je da svako preuzimanje tuđeg navoda treba označiti i pružiti uputnicu u kojoj se opisuje izvor preuzetog navoda. Načini na koje se to radi također su slični, ali se ipak međusobno razlikuju. Nije toliko bitno koji stil koristimo pri pisanju rada, koliko je bitno da se kroz cijeli rad držimo isključivo tog jednog odabranog. Mnogi časopisi sami daju pravila citiranja kako bi ujednačili tekstove, a kroz rad vidjet ćemo koje metode časopisi u Hrvatskoj najčešće propisuju i postoji li ujednačenost metoda s obzirom na znanstvena polja u koja časopisi spadaju.

1. Citiranje navoda

Tuđe riječi, misli, ideje, spoznaje, podatke i sl. ili jednom riječju – navodi, mogu se preuzeti na dva načina. Prvi je da ih se doslovno prepíše (izravno citira), a drugi je da ih se prepriča svojim riječima (neizravno citira). U pravilu odabir načina ovisi o duljini citiranog teksta: kraći tekst se izravno preuzima, a duži parafrazira. Koje podatke, gdje i na koji način treba navesti ovisi o metodi i stilu citiranja koje primjenjujemo.

1.1. Izravno citiranje

Izravno citiranje je doslovno preuzimanje tuđih riječi. Ovisno o duljini citata, različito se bilježi. Tako razlikujemo citiranje teksta dugačkog dva retka ili manje od citiranja teksta dugačkog pet ili više redaka. Neki nadodaju i kategoriju između dvije navedene, a odnosi se na citat duljine od tri do pet redaka.

Doslovno preuzet tuđi tekst duljine od 4 ili 5 riječi do dva retka najbolje je sintaktički uklopiti u vlastitu rečenicu, pod uvjetom da se preuzeti dio stavi pod navodnike.

Ukoliko je citat duljine između tri i pet redaka, također se uklapa u tekst pod navodnicima, ali ispred navodnika stoji još i dvotočka. Kao što je spomenuto, kod većine podjela ova kategorija ne postoji, no nije pogrešno citirati na taj način.

Dakle, navodnici se koriste da se navede nešto upravo onako kako je izvorno napisano, bez obzira na moguće pogreške koje se također doslovno citiraju. Tada pogrešno napisan navod treba prokomentirati izrazom „sic!“, tj. „tako!“.

Navodnici su dvostruki razgodak koji u hrvatskom jeziku dolaze u dva oblika: „ i » «. Prvi oblik upotrebljava se u rukopisnom tekstu, dok se u tiskanom upotrebljavaju oba. U tipografiji su uobičajeni i „navodnici“ jer se radi uštede znakova na pisaćim strojevima uobičajilo da se u upotrebi prvih dvaju znakova isti znak stavlja i na početku i na kraju. Ukoliko je, pak, citirani tekst stavljen u navodnike, a on sam već sadrži navodnike, tada navodnike unutar citata mijenjamo u ‚polunavodnike‘, tj. >polunavodnike<. No, budući da promjena navodnika u polunavodnike mijenja točnost navoda, najbolje je izvornik točno prepisati, a na početku i kraju cijelog navoda staviti drugu vrstu navodnika.

Kada se prenosi citat duljine pet ili više redaka, ne stavljaju se navodni znakovi, već se cijeli citat posebno vizualno izdvaja. To se radi tako što se citirani tekst stavi u zaseban pasus uvučen s lijeve i s desne strane. Neki stilovi citiranja nalažu da se pasus uvuče samo prema desnoj margini. Dodatno se može otisnuti i fontom manjim za jednu vrijednost od fonta ostatka teksta. U slučaju da kod takvog duljeg citata jedan dio želimo ispustiti, ispušteni se dio označava znakom (...).

1.2. Neizravno citiranje

Budući da u tekstu nije dobro imati previše navodnih znakova, jer se time gubi na stilu i dolazi do suvišnog prenošenja tuđih stavova, preporučuje se doslovno citiranje samo onog teksta koji je ključan za vlastiti argument, te parafraziranje i sažimanje teksta djela na koja se u pisanju rada oslanjamo. Takav citat se naziva neizravnim, jer se tekst drugog autora prepričava, a ne prenosi izravno.

Za neizravno citiranje u bilješkama može se koristiti izraz „usp.“ (usporedi).

2. Citiranje literature

Sve ono što se prepisuje iz drugih izvora mora se na valjan način označiti i u tekstu ili u pozivnoj bilješci precizno naznačiti odakle navod potječe. U oba slučaja – i kod izravnog citiranja i kod prepričavanja opisuje se izvor. Ako se izvor opisuje u tekstu, tada opis stoji u zagradama iza samog citata. Ako se za opis koriste pozivne bilješke, tada se nakon citata upućuje na pozivnu bilješku s bibliografskim podacima o jedinici u kojoj se preuzeti tekst nalazi. Ti isti bibliografski podaci ponavljaju se na kraju rada u popisu literature. Razlika je u tome što se izvori u popisu literature izlažu detaljnije opisani i bez broja stranice, a određenim redoslijedom, koji definiraju upotrebljena metoda i stil citiranja.

Kao što je već napomenuto, u pozivnoj bilješci⁴ navode se bibliografski podaci o izvoru. No to je samo jedna od zadaća pozivnih bilješki. Druga je da se u njoj objašnjava ili dopunjuje nešto što je navedeno u glavnom dijelu teksta. Prema Zeleniki⁵ i Muratiju,⁶ s obzirom na funkciju ili sadržaj razlikujemo tri vrste pozivnih bilješki: dokumentarne (izvorne)

⁴ Umjesto pozivna bilješka, mogu se koristiti i sljedeći izrazi: fusnota, referencija, napomena, podnožak, podrubak, prirubnica, rubna bilješka. Ukoliko stoji na kraju cijelog teksta, naziva se endnotom ili krajnjom bilješkom.

⁵ Zelenika, R. Metodologija i tehnologija izrade znanstvenog i stručnog dijela. Rijeka : Ekonomski fakultet, 2000.

⁶ Murati, T., Nav. dj., str. 156.

ili bibliografske, eksplikativne ili objasnidbene i komparativne ili uputne bilješke. Bibliografske bilješke „trebaju pružiti jamstvo istinitosti stanovitih navoda preciznim upućivanjem čitatelja na upotrebljenu bibliografsku jedinicu ili izvor“⁷. Znači, u njima se opisuje izvor iz kojeg smo preuzeli citat. Objasnidbene bilješke „služe za dopunska objašnjenja ili tumačenja iznesenih tvrdnji“⁸. To su razni komentari autora vezani za glavni dio teksta, no nisu nužni i za njegovo razumijevanje. Najčešće donose informaciju zanimljivu čitateljima, a mogu sadržavati bibliografske bilješke. Uputne bilješke „služe za upućivanje čitatelja na neki drugi izvor (...) koji obrađuje istu ili sličnu problematiku, ili na dijelove istog izvora“⁹. Drugi izvori na koje autor upućuje mogu, ali i ne moraju biti upotrebljeni u izradi rada. Bitno je znati da svaka bilješka predstavlja rečenicu, odnosno počinje velikim slovom, a završava točkom.

Za ovaj su seminar zanimljive bibliografske bilješke. Kako bi uputnice bile ujednačene, treba slijediti određene norme. Postoje dvije norme ISO koje se odnose na pisanje bibliografskih bilješki. To su: norma HRN ISO 690:1998¹⁰ i norma ISO 690-2:1997.¹¹ Prva definira sadržaj, oblik i strukturu bibliografskih bilješki te propisuje obvezne i izborne elemente bibliografske jedinice, kao i njihov raspored. Druga daje pravila za pisanje bibliografskih bilješki elektroničkih dokumenata.

3. Metode i stilovi citiranja

„Ne postoji jedan, općeprihvaćen način navođenja bibliografskih jedinica. Postoje različite prakse kojima se priklanjaju pojedini izdavači, odnosno koje se primjenjuju u pojedinim izdanjima.“¹² Prema normi HRN ISO 690:1998, koja je prevedena na hrvatski, izdvajaju se tri metode oblikovanja bibliografskih jedinica:

- metoda brojčanih bibliografskih jedinica (poznata i kao vancouvera metoda),
- metoda prvog elementa i datuma (poznata i kao harvarska metoda) i
- metoda tekućih bilješki.

⁷ Isto.

⁸ Isto.

⁹ Zelenika, R. Nav. dj. Str. 484.

¹⁰ Dokumentacija : bibliografske bilješke : sadržaj, oblik i struktura : (HRN ISO 690:1998). 2. izd. Zagreb : Državni zavod za normizaciju i mjeriteljstvo, 1998. (Prijevod međunarodne norme ISO 690:1987)

¹¹ ISO (690-2: 1997) Information and documentation : bibliographic references : part 2: electronic documents or parts thereof. Geneva : International Organization for Standardization. Citirano prema: Murati, T. Nav. dj.

¹² Badurina, L.; Marković, I.; Mićanović, K. Hrvatski pravopis. Zagreb : Matica hrvatska, 2007. Str. 313.

Metoda tekućih bilješki koristi se na području humanističkih i djelomično društvenih znanosti, dok je na području tehničkih i prirodnih znanosti najzastupljenija metoda brojčanih bilješki. Metoda prvog elementa i datuma je novija metoda, a aktualna je na svim područjima iako ima najveći odaziv na polju društvenih znanosti.

Upravo zbog nepostojanja jedinstvenog načina citiranja, veće su svjetske organizacije, sveučilišta i dr. koja ili za koje se objavljuju radovi razvile vlastite stilove pisanja radova koji tematski odgovaraju njihovom polju izučavanja te ih objavile u priručnicima. One ne definiraju samo pravila citiranja i referiranja, već općenito cjelokupan izgled svakog segmenta znanstvenog i stručnog rada pa ih ne nazivamo metodama, već stilovima. Danas se najviše koriste stilovi udruga *American Psychological Association* (APA) i *Modern Language Association* (MLA), te Čikaški, kao i već navedeni Vancouverski stil. Svi ti stilovi nastali su na gore navedenoj normi i prate njene preporuke, uz poneke varijacije.

3.1. Metoda brojčanih bibliografskih jedinica

Upućivanje na bibliografsku jedinicu propisano je arapskim brojem u uglatoj ili okrugloj zagradi ili u obliku eksponenta. Kod upućivanja na određeni dio dokumenta, uz brojku u zagradi navodi se i broj stranice. Spomenute brojke su redni brojevi izvora citata iz konačnog popisa bibliografskih jedinica. Ti brojevi unutar teksta odnose se na redoslijed dokumenata prema prvom navođenju. Sva sljedeća navođenja imaju isti broj kao i prvo. Drugim riječima, u slučaju da se više puta referira isti dokument, on će uvijek imati broj prvog pojavljivanja.

Budući da se bibliografske jedinice u popisu citirane literature slažu po brojevima – redoslijedu pojavljivanja (a ne abecedno), to se citiranje naziva i „citiranje prema redoslijedu pojavljivanja autora“.¹³

¹³ Ivanović, Z. Metodologija izrade znanstvenog i stručnog djela. Opatija : Hotelijerski fakultet, 1996. Str. 202.

Tablica 1. Primjer citiranja korištenjem metode brojčanih bibliografskih jedinica¹⁴

tekst	The notion of an invisible college has been explored in the sciences (24). Its absence among historians is noted by Stieg (13 p. 556). It may be, as Burchard (8) points out ...
popis literature	8. BURCHARD, JE. How humanists use a library. In <i>Intrex: report of a planning conference on information transfer experiments</i> , Sept. 3, 1965, Cambridge, Mass.: M.I.T. Press, 1965, p. 219. ... 13. STIEG, MF. The information needs of historians. <i>College and Research Libraries</i> , Nov. 1981, vol 42, no. 6, p. 549-560. ... 24. CRANE, D. <i>Invisible colleges</i> . Chicago: Univ. of Chicago Press, 1972.

3.1.1. Vancouverski stil (Vancouver Style)

Stil slijedi pravila koja je definirao *International Committee of Medical Journal Editors*, a poznata su i kao *Uniform Requirements for Manuscripts Submitted to Biomedical Journals*. Dakle, ovaj stil usmjerava autore s područja medicine.

Formiranje citata u tekstu slijedi normu ISO 690:1998 i jedinice se u popisu literature redaju prema pojavljivanju u tekstu. Popis bibliografskih jedinica također prati normu, uz manje izmjene.

Autor

- 1 autor: Prezime Inicijal imena autora (iza inicijala ne stoji točka, a ako ih je više, ne odvajaju se razmakom, već se pišu skupa)
- 2-6 autora: Prezime Inicijal imena prvog autora, Prezime Inicijal imena drugog autora, Prezime Inicijal imena trećeg autora, Prezime Inicijal imena četvrtog autora, Prezime Inicijal imena petog autora, Prezime Inicijal imena šestog autora
- 7 i više autora: Prezime Inicijal imena prvog autora, Prezime Inicijal imena drugog autora, Prezime Inicijal imena trećeg autora, Prezime Inicijal imena četvrtog autora, Prezime Inicijal imena petog autora, Prezime Inicijal imena šestog autora, i dr.
- Anoniman ili nepoznat autor: počinje se naslovom

¹⁴ HRN ISO (690: 1998) Dokumentacija : bibliografske bilješke : sadržaj, oblik i struktura. Zagreb : Državni zavod za normizaciju. Str. 13.

Knjiga

Autor. Naslov: podnaslov. Podatak o izdanju prema potrebi.¹⁵ Mjesto izdavanja: Izdavač; godina izdavanja.

Članak u periodičkoj publikaciji

Autor. Naslov članka: podnaslov. Skraćen naziv periodičke publikacije.¹⁶ Datum¹⁷ izdavanja; oznaka sveska (broj) : stranica/e članka.

Elektronička knjiga

- mrežna stranica:

Autor. Naslov: podnaslov [Internet]. Mjesto izdavanja: Izdavač; godina izdavanja [citirano datum]. Dostupno na: potpuna URL adresa.

- CD-ROM:

Autor. Naslov: podnaslov [Medij]. Podatak o izdanju prema potrebi. Mjesto izdavanja: Izdavač; godina izdavanja.

Članak na mrežnoj stranici

Autor. Naslov članka. Skraćen naziv periodičke publikacije. Datum izdavanja; oznaka sveska (broj) : stranica/e. Dostupno na: potpuna URL adresa.

3.2. Metoda prvog elementa i datuma (Author-Date Method)

Poznata kao i harvardski sustav pozivnih bilješki, ova se metoda ne upotrebljava isključivo u Americi, već sve više i u Europi, posebice u tranzicijskim zemljama.

Ona direktno povezuje bibliografske bilješke i njihov popis u bibliografiji ili literaturi¹⁸ (što znači da nema fusnota).

Bibliografske bilješke integrirane su u tekst u zagradama, a navode prvi bibliografski element te godinu izdavanja citiranog djela. Prvi bibliografski element je autorovo prezime, a ako je publikacija anonimna, mjesto prvog bibliografskog elementa preuzima naslov. Ako se

¹⁵ Podatak o izdanju se navodi samo ako nije prvo izdanje.

¹⁶ Nazivi časopisa pišu se kriticama čija se tumačenja mogu pronaći na:

<http://www.ncbi.nlm.nih.gov/entrez/query.fcgi?db=journals>.

¹⁷ Ovisno o tome izlazi li časopis tjedno, mjesečno ili godišnje, potrebno je napisati dan, mjesec ili samo godinu izdavanja.

¹⁸ Treba razlikovati pojmove bibliografija i literatura. Iako obje sadrže listu referenci citiranih u radu, bibliografija obuhvaća i sve izvore korištene pri pisanju rada, bez obzira jesu li citirani ili ne.

istovremeno citira više autora, oni se u zagradama odvajaju točkom-zarezom. Ukoliko je prvi bibliografski element semantički uklopljen u tekst, tada se u zagradama bilježi samo godinu izdavanja djela. Kad je to potrebno, u zagradi se iza godine navode i stranice. Ponekad se zna dogoditi da jedan autor ima više naslova s istom godinom izdavanja. U tom se slučaju uz godinu zabilježi malo slovo (a, b, c, itd.) i u referenci i u popisu literature. Kad godina izdavanja djela nije poznata zapisuje se kratica „n. d.“ (no date, tj. nema datuma). Ukoliko se, pak, dogodi da postoji više autora istog prezimena, uz svaki citat u tekstu u zagradi se osim prezimena autora piše i inicijal njegova imena.

U popisu literature bibliografske se bilješke navode abecednim redom prema prvom elementu, iza kojeg se navodi godina (inače se navodi na kraju). Kod članaka iz serijskih publikacija godina se navodi i na drugom mjestu i na predviđenom mjestu za cjelovit opis sveska. Iako to nije u skladu s poretkom elemenata koji je preporučeno standardima ISO, takva se odstupanja prihvaćaju dokumentom ISO/WD 690, koji npr. predlaže da se izbacilo drugo ponavljanje godine kod članaka iz časopisa.

Tablica 2. Primjer citiranja korištenjem metode prvog elementa i datuma¹⁹

tekst	The notion of an invisible college has been explored in the sciences (Crane, 1972). Its absence among historians is noted by Stieg (1981, p. 556). It may be, as Burchard (1965, p. 219) points out ...
popis literature	BURCHARD, JE 1965. How humanists use a library. In <i>Intrex: report of a planning conference on information transfer experiments</i> , Sept. 3, 1965, Cambridge, Mass.: M.I.T. Press, 1965. ... CRANE, D 1972. <i>Invisible colleges</i> . Chicago: Univ. of Chicago Press. ... STIEG, MF 1981. The information needs of historians. <i>College and Research Libraries</i> , Nov. 1981, vol 42, no. 6, p. 549-560.

¹⁹ HRN ISO (690: 1998) Dokumentacija : bibliografske bilješke : sadržaj, oblik i struktura. Zagreb : Državni zavod za normizaciju. Str. 14-15.

3.2.1. APA stil (American Psychological Association Style)

Sa sjedištem u Washingtonu, DC, American Psychological Association je znanstvena i stručna organizacija koja predstavlja psihologiju u SAD-u. Sa 150.000 članova, APA je najveća udruga psihologa u svijetu.

APA stil namijenjen je autorima radova iz područja komunikologije, psihologije, sociologije, ekonomije, politologije i poslovanja, dakle društvenih znanosti.

APA smjernice dane su u 6. izdanju priručnika *Publication Manual of the American Psychological Association*.²⁰ O opisivanju elektroničkih publikacija može se pročitati u *APA Style Guide to Electronic References*.

Microsoft Word 2007 nudi generiranje citatnog zapisa prema APA stilu.

Autor u tekstu

- 1 autor: Prezime autora
- 2-5 autora: Prezime prvog autora, Prezime drugog autora, Prezime trećeg autora, Prezime četvrtog autora, i Prezime petog autora
(kad se sljedeći put navodi ta referenca, piše se: Prezime prvog autora i dr.)
- 6 i više autora: Prezime prvog autora i dr.²¹
- Anoniman ili nepoznat autor: ide prvo naslov, a prema naslovu se reda i u popisu literature.

Formiranje **citata u tekstu** slijedi normu ISO 690:1998, dakle:

(Prezime autora, godina izdavanja, str. stranica)

Autor u popisu literature

- 1 autor: Prezime, Inicijal imena autora
- 2-7 autora: Prezime, Inicijal imena prvog autora, Prezime, Inicijal imena drugog autora, Prezime, Inicijal imena trećeg autora, Prezime, Inicijal imena četvrtog

²⁰ American Psychological Association. Publication manual of the American Psychological Association. 6th ed. Washington, DC : American Psychological Association, 2009.

²¹ Ako koristimo „i dr.“ i ne zapišemo imena svih autora u pozivnoj bilješci, obavezno ih sve treba navesti u popisu literature.

autora, Prezime, Inicijal imena petog autora, Prezime, Inicijal imena šestog autora, & Prezime, Inicijal imena sedmog autora

- 8 i više autora: Prezime, Inicijal imena prvog autora, Prezime, Inicijal imena drugog autora, Prezime, Inicijal imena trećeg autora, Prezime, Inicijal imena četvrtog autora, Prezime, Inicijal imena petog autora, Prezime, Inicijal imena šestog autora, ... Prezime, Inicijal imena zadnjeg autora

Knjiga

Autor (Godina izdavanja). *Naslov: Podnaslov* (Podatak o izdanju prema potrebi). Mjesto izdavanja: Izdavač.

Članak u periodičkoj publikaciji

Autor (datum²² izdavanja). Naslov članka. *Naslov časopisa, oznaka sveska* (broj), stranica/e članka.

Elektronička knjiga

- APA preferira DOI (digital object identifier) nad URL-om:

Autor (Godina izdavanja). *Naslov: Podnaslov*. doi: oznaka

- Ako dokument nema DOI, tada se zapisuje URL:

Autor (Godina izdavanja). *Naslov: Podnaslov*. Preuzeto s: potpuna URL adresa

- CD-ROM:

Autor (Godina izdavanja). *Naslov: Podnaslov*. [CD]. Mjesto izdavanja: Izdavač.

Članak na mrežnoj stranici

- DOI:

Autor. (Godina izdavanja). Naslov članka. *Naslov časopisa, oznaka sveska*, stranica/e. doi: oznaka

- URL:

Autor. (Godina izdavanja). Naslov članka. *Naslov časopisa, oznaka sveska*, stranica/e. Preuzeto s: potpuna URL adresa

²² Ovisno o tome izlazi li časopis tjedno, mjesečno ili godišnje, potrebno je napisati dan, mjesec ili samo godinu izdavanja.

3.2.2. MLA stil (Modern Language Association Style)

U preko pola stoljeća djelovanja ta je organizacija postala profesionalni ceh humanista i filologa. MLA stil prvenstveno se odnosi na radove iz humanističkih znanosti, dakle one koje se ponajprije bave temom jezika i književnosti.

MLA smjernice koje sam slijedila dane su u 6. izdanju *MLA Handbook for Writers of Research Papers*.²³ Microsoft Word 2007 nudi mogućnost generiranja citatnog zapisa sljedeći iste.

Autor u tekstu

- 1 autor: Prezime autora
- 2 i 3 autora: Prezime prvog autora, Prezime drugog autora i Prezime trećeg autora
- 4 i više autora: Prezime prvog autora i dr.
- Anoniman ili nepoznat autor: počinje se naslovom

Formiranje **citata u tekstu** slijedi normu ISO 690:1998, uz određene iznimke. Kada se navodi izvor u zagradi zapisuje se bez oznake godine, bez kratice za stranice i bez zarezima između prezimena i broja stranice:

(Prezime autora stranica)

Autor u popisu literature

- 1 autor: Prezime, Ime autora. (ako na naslovnoj stranici umjesto punog imena autora stoje inicijali nj imena, tako i prenosimo)
- 2 i 3 autora: Prezime, Ime prvog autora, Ime Prezime drugog autora, i Ime Prezime trećeg autora.
- 4 i više autora: ili ih se sve navodi redom s naslovne strane; ili: Prezime, Ime prvog autora, i dr.
- Anoniman ili nepoznat autor: počinje se naslovom

Knjiga

Autor. Naslov: Podnaslov. Podatak o izdanju prema potrebi. Mjesto izdavanja: Izdavač, godina izdavanja.

²³ Gibaldi, J. *MLA handbook for writers of research papers*. 6th ed. New York : The Modern Language Association of America, 2003.

Članak u periodičkoj publikaciji

Autor. "Naslov članka." Naslov časopisa oznaka sveska.broj (godišće): stranica/e članka.

Elektronička knjiga

- mrežna stranica:

Autor. Naslov: Podnaslov. Podaci o izdavanju tiskane verzije²⁴. Naziv mrežne stranice. Urednik- ako postoji. Godina izdavanja. Sponzor stranice- ako postoji. Datum pristupa stranici <potpuna URL adresa>.

- CD-ROM:

Autor. Naslov: Podnaslov. CD-ROM. Podatak o izdanju/verziji prema potrebi. Mjesto izdavanja: Izdavač, godina izdavanja.

Članak na mrežnoj stranici

Autor. "Naslov rada." Naslov časopisa. Oznaka sveska (godina izdavanja): stranica/e. Datum pristupa stranici <potpuna URL adresa>.

3.3. Metoda tekućih bilješki

Ova metoda propisuje arapski broj u obliku eksponenta ili brojke u zagradi u neprekinutom nizu od 1 naviše, koji se zatim ponovi na dnu stranice ispod crte koja odjeljuje tekst s bilješkama od glavnog teksta (fusnota) ili na kraju teksta u popisu svih pozivnih bilješki (endnota). Eksponent se može pisati i s lijeve i s desne strane interpunkcijskog znaka. *Hrvatski pravopis*²⁵ propisuje da se s lijeve strane piše, ako se bilješka vezuje na riječ koja prethodi interpunkcijskom znaku, pa se uz nju i priljubljuje; dok s desne strane stoji ukoliko se bilješka vezuje uz veću cjelinu – rečenicu ili odlomak ispred interpunkcijskog znaka.

Sama bilješka također počinje arapski brojem koji brojčano odgovara eksponentu uz riječ u glavnom dijelu teksta. Svaka tekuća bilješka, bez obzira na to sadržava li prije spomenuto citirano djelo, dobiva poseban broj. Ivanović ovu metodu naziva „citiranje s navođenjem bibliografske jedinice u napomeni“²⁶.

²⁴ Bilježe se samo ako su dani u izvoru. Ukoliko postoje bitne informacije koje nisu dane u izvoru, mogu se zabilježiti u zagradama.

²⁵ Badurina, L.; Marković, I.; Mićanović, K. Nav. dj. Str. 322.

²⁶ Ivanović, Z. Nav. dj. Str. 202.

Bitno je da pri prvom navođenju izvora, tj. pisanju bibliografske bilješke za citirani izvor, bilješka sadrži dovoljan broj podataka (bibliografskih elemenata) za jednoznačno identificiranje bibliografske jedinice u popisu literature. To znači da bilješka mora sadržavati prezimena autora, te pun naslov djela u istome obliku u kojem su navedeni u popisu literature. Bilješka još, prema potrebi, može sadržavati i broj stranice s koje smo preuzeli citirani navod.

Ako dolazi do ponavljanja bilješke, dovoljno je u njoj navesti samo prezime autora i naslov skraćen na do četiri riječi, uz dodavanje odgovarajućega broja stranice za citirano djelo.

Kod ponavljanja bilješke postupak je sljedeći:

- Opus citatum, skraćeno op. cit. ili o. c., odnosno u hrvatskom „navedeno djelo“, tj. „nav. dj.“ označava da je izvor već ranije spomenut u tekstu i da su u nekoj od prethodnih fusnota dati svi potrebni podaci o izvoru (ime autora, naziv rada, izdavač, mjesto objave, godina objave). Ponovno citiranje se tada oslanja samo na ime autora, popraćen brojem stranice s koje je navod preuzet ili oznakom za stranice (od-do) ukoliko je preuzet veći dio teksta.
- Kada se bilješke vezane uz isto djelo navode jedna za drugom, ne ponavljaju se puni bibliografski podaci, već se upotrebljava oznaka ibidem, skraćeno ibid. ili ib., u značenju „na istom mjestu“ ili „u istom djelu“, tj. „isto“. Ukoliko je navod preuzet sa različitih stranica dodaje se broj stranice, a ako je navod preuzet sa iste stranice broj nije potrebno ponavljati ili se pak može koristiti oznaka loco citato, skraćeno. loc. cit. u značenju „na citiranom mjestu“.

Tablica 3. Primjer oblikovanja zapisa kod ponavljanja bilješke

¹ Težak, S.; Babić, M. Gramatika hrvatskog jezika: priručnik za osnovno jezično obrazovanje. Zagreb: Školska knjiga, 1992, str. 244.

² Klaić, B. Veliki rječnik stranih riječi. Zagreb: Zora, 1972, str. 1197.

³ Isto, str. 531.

⁴ Isto.

⁵ Težak, S.; Babić, M. Nav. dj. Str. 222.

Bibliografske bilješke su u popisu literature poredane abecednim redosljedom.

Tablica 4. Primjer citiranja korištenjem metode tekućih bilješki²⁷

tekst	The notion of an invisible college has been explored in the sciences. ³² Its absence among historians is noted by Stieg. ³³ It may be, as Burchard ³⁴ points out ... Stieg ³⁵ has further noted ...
pozivne bilješke	32. CRANE, D. <i>Invisible colleges</i> . 33. STIEG, M. F., The information needs of historians, p. 556. 34. BURCHARD, J. E., How humanists use a library, p. 219. 35. STIEG, ref. 33, p. 556.
popis literature	BURCHARD, J. E. How humanists use a library. In <i>Intrex: report of a planning conference on information transfer experiments</i> , Sept. 3, 1965, Cambridge, Mass.: M.I.T. Press, 1965, p. 219. ... CRANE, D. <i>Invisible colleges</i> . Chicago: Univ. of Chicago Press, 1972. ... STIEG, M. F. The information needs of historians. <i>College and Research Libraries</i> , Nov. 1981, vol 42, no. 6, p. 549-560.

3.3.1. Čikaški stil (Chicago Style)

The Chicago Manual of Style je priručnik koji izdaje Sveučilište Chicago i kroz već 15 izdavanja daje upute autorima pri pisanju njihovih radova na svim područjima.

Čikaški stil u sebi objedinjuje Oxfordski – koji slijedi metodu tekućih bilješki i Harvardski – koji slijedi metodu prvog elementa i datuma. Oba stila prikazuje paralelno, te tako daje njihovu dobru usporedbu. Oxfordski stil namijenjen je radovima na području humanističkih znanosti, uključujući područja književnosti, povijesti i umjetnosti; dok Harvardski obuhvaća područja prirodnih, tehničkih i društvenih znanosti, te time Čikaški stil pokriva sva područja znanstvene djelatnosti.

Oxfordski stil

Naziv mu je vezan uz svjetski poznato Sveučilište Oxford, čije je nakladništvo izdalo nekoliko priručnika s preporukama za oblikovanje radova: *New Hart's Rules: The Handbook of Style for Writers and Editors*,²⁸ *The Oxford Style Manual*,²⁹ *The Oxford Guide to Style*³⁰ i

²⁷ HRN ISO (690: 1998) Dokumentacija : bibliografske bilješke : sadržaj, oblik i struktura. Zagreb : Državni zavod za normizaciju. Str. 14.

²⁸ *New Hart's Rules : the handbook of style for writers and editors*. Oxford : Oxford University Press, 2005.

²⁹ *The Oxford Style manual / uredio i sakupio Robert M. Ritter*. Oxford : Oxford University Press, 2003.

³⁰ *The Oxford guide to style/ [uredio R.M. Ritter]*. Oxford : Oxford University Press, 2002.

Harvardski stil

Harvardski sustav pozivnih bilješki sinonim je za metodu prvog elementa i datuma, jer ju je prvi put koristio direktor Harvardskog zoološkog laboratorija Edward Laurens Mark (1847–1946) u svome radu „The embryogenesis of the garden slug“³² na stranici 194. Kasnije se ta metoda vezala uz njega i nazvana je prema Harvardu, iako nikad nije postala službeno vezana uz taj fakultet. Do danas je od metode nastao stil koji je najkorišteniji diljem svijeta, a budući da ne postoji službeni priručnik, stil ima više inačica.

Smjernice Čikaškog stila dane su u 15. izdanju *The Chicago Manual of Style*,³³ a prema tim uputama ravna se i opcija generiranja citatnih zapisa u Microsoft Wordu 2007.

Za lakše opisivanje, korištene su sljedeće kratice:

B – bibliografska bilješka s opisom izvora

L – popis literature ili bibliografija

T – opis izvora u zagradama u tekstu

R – lista referenci

Prve dvije opisuju bilježenje izvora prema Oxfordskom stilu, a druge dvije prema Harvardskom stilu.

Autor

- 1 autor:

B: Ime Prezime autora³⁴

L: Prezime, Ime autora.

T: (Prezime autora)

R: Prezime, Inicijal imena

³¹ The New Oxford Dictionary for writers and editors / [urednici Angus Stevenson, Lesley Brown]. Oxford : Oxford University Press, 2005.

³² Embriogeneza vrtnog puža.

³³ The Chicago manual of style. 15th ed. Chicago ; London : The University of Chicago Press, 2003.

³⁴ Ako autor ima više imena, bilježimo prvo ime u potpunosti a ostala u obliku inicijala s točkom na kraju.

- 2 ili 3 autora:

B: Ime Prezime prvog autora, Ime Prezime drugog autora i Ime Prezime trećeg autora

L: Prezime, Ime prvog autora, Ime Prezime drugog autora, i Ime Prezime trećeg autora.

T: (Prezime prvog autora, Prezime drugog autora i Prezime trećeg autora)

R: Prezime, Inicijal imena prvog autora, Inicijal imena Prezime drugog autora, i Inicijal imena Prezime trećeg autora

- 4 i više autora:

B: Ime Prezime prvog autora i dr.

L: Prezime, Ime prvog autora, Ime Prezime drugog autora, Ime Prezime trećeg autora, ..., i Ime Prezime zadnjeg autora.

T: (Prezime prvog autora i dr.)

R: Prezime, Inicijal imena prvog autora, Inicijal imena Prezime drugog autora, Inicijal imena Prezime trećeg autora, ..., i Inicijal imena Prezime zadnjeg autora

- Anoniman ili nepoznat autor:

B: počinje se naslovom

L: reda se prema naslovu

T: (Anon.)

R: Anon.

Knjiga

B: Autor, *Naslov djela: Podnaslov*, podatak o izdanju prema potrebi (Mjesto izdavanja: Izdavač, godina izdavanja), broj stranice.

L: Autor. *Naslov djela: Podnaslov*. Podatak o izdanju prema potrebi. Mjesto izdavanja: Izdavač, godina izdavanja.

T: (Prezime godina izdavanja, stranica/e)

R: Autor. Godina izdavanja. *Naslov djela: Podnaslov*. Podatak o izdanju prema potrebi. Mjesto izdavanja: Izdavač.

Članak u periodičkoj publikaciji

B: Autor, "Naslov članka," *Naslov periodičke publikacije* Oznaka sveska, br. broj (godina): stranica/e članka.

L: Autor. "Naslov članka." *Naslov periodičke publikacije* Oznaka sveska, br. broj (godina): stranica/e članka.

T: (Prezime godina izdavanja, stranica/e)

R: Autor. Godina izdavanja. Naslov članka. *Naslov periodičke publikacije* Oznaka sveska (broj): stranica/e članka.

Elektronička knjiga

- mrežna stranica:

B: Autor, *Naslov djela: Podnaslov*, podatak o izdanju prema potrebi (Mjesto izdavanja: Izdavač, godina izdavanja), potpuna URL adresa (pristupljeno datum).

L: Autor. *Naslov djela: Podnaslov*. Podatak o izdanju prema potrebi. Mjesto izdavanja: Izdavač, godina izdavanja. potpuna URL adresa (pristupljeno datum).

T: (Prezime godina izdavanja, stranica/e)

R: Autor. Godina izdavanja. *Naslov djela: Podnaslov*. Podatak o izdanju prema potrebi. Mjesto izdavanja: Izdavač. potpuna URL adresa (pristupljeno datum).

- CD-ROM:

B: Autor, *Naslov djela: Podnaslov*, podatak o izdanju prema potrebi (Mjesto izdavanja: Izdavač, godina izdavanja), broj stranice, CD-ROM.

L: Autor. *Naslov djela: Podnaslov*. Podatak o izdanju prema potrebi. Mjesto izdavanja: Izdavač, godina izdavanja. CD-ROM.

T: (Prezime godina izdavanja, stranica/e)

R: Autor. Godina izdavanja. *Naslov djela: Podnaslov*. Podatak o izdanju prema potrebi. Mjesto izdavanja: Izdavač. CD-ROM.

Članak na mrežnoj stranici

B: Autor, "Naslov članka," *Naslov periodičke publikacije* Oznaka sveska, br. broj (godina): stranica/e, potpuna URL adresa (pristupljeno datum).

L: Autor. "Naslov članka." *Naslov periodičke publikacije* Oznaka sveska, br. broj (godina). potpuna URL adresa (pristupljeno datum).

T: (Prezime godina izdavanja, stranica/e)

R: Autor. Godina izdavanja. Naslov članka. *Naslov periodičke publikacije* Oznaka sveska (broj): stranica/e članka. potpuna URL adresa (pristupljeno datum).

3.3.2. Turabian

Turabian je stil koji prati pravila citiranja dana u 15. izdanju *The Chicago Manual of Style*, uz manje modifikacije za potrebe studentskog pisanja. Naziv je dobio prema autorici Kate L. Turabian, koja je u knjizi *Manual for Writers of Research Papers, Theses, and Dissertations*³⁵ opisala njegove karakteristike.

Kao i Čikaški stil, Turabian je prezentiran kroz dva osnovna dokumentacijska sustava: bibliografski stil i stil referentne liste. Prvi stil izvore opisuje u fusnotama kroz tekst i bibliografiji na kraju rada, dok drugi citate u tekstu bilježi u zagradama, a popis svih izvora daje u listi referenci (izvora). Dakle, radi se o metodi tekućih bilješki i metodi prvog elementa i datuma.

Turabian je zapravo pojednostavljen Čikaški stil. Primjer tome je što Turabian propisuje da se kod bibliografske jedinice s više od tri autora zapisuje samo prvi autor iza kojeg slijedi i dr.; dok se u Čikaškom stilu zapisuju svi autori, bez obzira na njihov broj. Iako takve razlike nisu brojne, Microsoft Word 2007 nudi opciju generiranja citatnih zapisa sljedeći napatke obaju stilova.

³⁵ Turabian, Kate L. *Manual for writers of research papers, theses, and dissertations : Chicago style for students and researchers* / preradili Wayne C. Booth, Gregory G. Colomb, Joseph M. Williams. 7th ed. Chicago ; London : University of Chicago Press, 2007.

4. Citiranje u Hrvatskoj

Kako ni u svijetu, tako ni u Hrvatskoj ne postoji jedan način citiranja. Praksa je da se hrvatski autori pri pisanju stručnih i znanstvenih radova koriste uputama objavljenim na engleskom jeziku. Zbog toga se često događa da se u radovima na hrvatskom jeziku mogu naći engleske riječi i kratice (poput: ed., and, cited, pp., ...). Budući da ih je sve moguće prevesti na hrvatski, na takve stvari treba paziti. Što se tiče riječi i kratica na latinskom jeziku, može ih se koristiti, no uvijek treba težiti jednostavnosti i ujednačenosti. Zato su u Tablici 5. navedene riječi i kratice na stranim jezicima koje su korištene u izradi seminara i njihov prijevod na hrvatski.

Tablica 5. Mali rječnik korištenih kratica

Riječ na stranom jeziku	Odgovarajuća kratica	Prijevod na hrvatski jezik	Odgovarajuća kratica
accessed		pristupljeno / pristup posjećeno / posjet	
available at		dostupno na raspoloživo na	
chapter	ch.	poglavlje	pogl.
cited		citirano	
edition	ed.	izdanje	izd.
editor, editors	ed., eds.	urednik, urednici	ur.
et alii	et al.	i drugi	i dr.
ibidem	ibid. / ib.	na istom mjestu	isto
issue		broj	br.
no date	n. d.	nema datuma	n. d.
nomer	no.	broj	br.
opus citatum	op. cit. / o. c.	navedeno djelo	nav. dj.
page, pages	p., pp.	stranica, stranice	str.
retrieved from		preuzeto s/sa	
updated		ažurirano	
volume	vol.	svezak	sv.

Isto tako se nameće i problem zapisivanja datuma. Kod elektroničkih publikacija potrebno je u referenci zapisati datum pristupa dokumentu, budući da se mnogi dokumenti na mrežnim stranicama povremeno ažuriraju. U hrvatskom jeziku datumi se zapisuju tako da se prvo zapiše dan, zatim mjesec i na kraju godina. Kada zapisujemo datum brojevima, treba znati da se radi o rednim brojevima, pa iza svakog stoji točka, nakon koje slijedi razmak. Ako je broj jednoznamenkast, ispred njega ne stoji nula.

Često se datum zapisuje i slovima, točnije – mjesec je riječ, dan i godina su brojevi. U tom slučaju pak treba paziti da je mjesec u genitivu. Znači:

9. 1. 2011. ili 9. siječnja 2011., tj. 11. 7. 1999. ili 11. srpnja 1999.

Još jedan detalj na koji treba paziti i koji može autora dovesti u nedoumicu jesu navodnici. Najlakše je koristiti tipografske navodnike (“ ”) jer su oni univerzalni.

4.1. Hrvatski pravopis

*Pravopis*³⁶ iz 2007. godine daje podatke koji se navode u bibliografskoj bilješci, te njihov raspored unutar iste. Pravopis sam po sebi ne definira neki određeni stil, već spominje dvije metode - metodu tekućih bilješki i metodu prvog elementa i datuma, pa čak i inačice unutar tih metoda. Njegov zadatak nije da jednoznačno opiše citiranje i sva pravila vezana uz njega – on samo postojeće metode prilagođava duhu hrvatskog jezika. Dakle, pravopis govori kako pravilno pisati prilikom citiranja te ujedno pruža i pregled nekih od metoda citiranja.

Što se uputnica tiče, navodi se mogućnost njihova zapisivanja u zagradama u samome tekstu (metoda prvog elementa i datuma) ili upućivanja pomoću eksponenta (metoda tekućih bilješki). U zagradama se prvo navodi kratica usp., a zatim autor i naslov, te po potrebi stranica na koju se upućuje – sve međusobno odvojeno zarezima. Druga mogućnost je da se u zagradama nakon kratice usp. navode autor i godina izdavanja, a po potrebi stranica na koju se upućuje. Između prezimena autora i godine izdavanja obično ne stoji nikakav znak, a godina izdavanja i stranice odvajaju se dvotočkom ili zarezom. Taj način odgovara harvardskom stilu. Kad se uputnica piše u posebnoj bilješci na dnu stranice ili na kraju teksta, u samome tekstu označavana se eksponentom. Taj eksponent može biti zvjezdica (*), kad se u tekstu javljaju do tri bilješke, ili arapski broj (usp. pogl. 3.2. Metoda tekućih bilješki, str. 8) kad ih je više od tri. Ponekad se mogu kombinirati i svi ti načini međusobno.

U popisu literature jedinice se navode abecedno prema prezimenu autora ili, u slučaju anonimnog djela, prema naslovu. Ako pratimo metodu prvog elementa i datuma, onda godina izdavanja stoji odmah iza podatka o autoru, u zagradi, ili odvojena zarezom.

³⁶ Badurina, L.; Marković, I.; Mićanović, K. Nav. dj. Pogl. 13.

Autor

- 1 autor:
B: Ime Prezime
L: Prezime, Ime
Prezime, Inicijal imena
- 2 autora:
B: Ime Prezime prvog autora, Ime Prezime drugog autora
L: Prezime, Ime prvog autora, Ime Prezime drugog autora
Prezime, Inicijal imena prvog autora, Inicijal imena Prezime drugog autora
- 3 ili više autora:
B: Ime Prezime prvog autora i dr.
L: Prezime, Ime prvog autora, Ime Prezime drugog autora i tako redom ispisati sve autore

Podaci o izdanju

- Ako se podaci unutar bibliografske jedinice odvajaju zarezima:
 - Mjesto izdavanja, Izdavač, godina izdavanja
 - Izdavač, Mjesto izdavanja, godina izdavanja.
- Ako se podaci unutar bibliografske jedinice odvajaju točkama:
 - Mjesto izdavanja: Izdavač. Godina izdavanja.
 - Izdavač. Mjesto izdavanja. Godina izdavanja.

Knjiga

Pravopis navodi da se naslovi (knjiga, časopisa, članaka i sl.) pišu kurzivom, no ne odbacuje mogućnost da se pišu i uspravnim slovima u navodnicima. Jedino je važno da ako u istoj bibliografskoj jedinici postoji više naslova, treba ih bilježiti na različite načine kako bi se međusobno razlikovali. Navodnici koje *Pravopis* preporučuje su „navodnici“.

- Ako se podaci unutar bibliografske jedinice odvajaju zarezima:
Autor, *Naslov*: *Podnaslov*, Podaci o izdanju.
- Ako se podaci unutar bibliografske jedinice odvajaju točkama:
Autor. *Naslov*: *Podnaslov*. Podaci o izdanju.

Članak u periodičkoj publikaciji

- Ako se podaci unutar bibliografske jedinice odvajaju zarezima:
 - Autor, *Naslov članka*, Naziv periodičke publikacije, godište, broj, str. stranica/e članka, Podaci o izdanju.
 - Autor, *Naslov članka*, Naziv periodičke publikacije, godište (godina izdavanja), broj, str. stranica/e članka.
- Ako se podaci unutar bibliografske jedinice odvajaju točkama:
 - Autor. *Naslov članka*. Naziv periodičke publikacije Godište, broj³⁷, str. stranica/e članka. Podaci o izdanju.
 - Autor. *Naslov članka*. Naziv periodičke publikacije Godište (godina izdavanja), broj, str. stranica/e članka.

Elektronička knjiga

URL se obično piše u izlomljenim zagradama, no ako je adresa ujedno i hipertekst veza automatski je podcrtana i jasno izdvojena od ostalog teksta, pa ne treba stajati u zagradama.

- mrežne stranice:
 - Ako se podaci unutar bibliografske jedinice odvajaju zarezima:
Autor, *Naslov knjige/teksta*, Naslov mrežne stranice, datum objavljivanja/revizije stranice, <URL>, posjet datum posjeta.
 - Ako se podaci unutar bibliografske jedinice odvajaju točkama:
Autor. *Naslov knjige/teksta*. Naslov mrežne stranice. Datum objavljivanja/revizije stranice. <URL>. Posjet datum posjeta.
- CD-ROM:
 - Ako se podaci unutar bibliografske jedinice odvajaju zarezima:
Autor, *Naslov: Podnaslov*, CD-ROM, Podaci o izdanju.
 - Ako se podaci unutar bibliografske jedinice odvajaju točkama:
Autor. *Naslov: Podnaslov*. CD-ROM. Podaci o izdanju.

³⁷ U nekim verzijama se javlja da se stranica od godišta ili broja odvoja dvotočkom, no tada se izbacuje kratica str.

Članak na mrežnoj stranici

- Ako se podaci unutar bibliografske jedinice odvajaju zarezima:
Autor, *Naslov članka*, Naziv periodičke publikacije, oznaka sveska, broj, Naslov stranice, datum objavljivanja/revizije stranice, <URL članka>, datum posjeta stranici.
- Ako se podaci unutar bibliografske jedinice odvajaju točkama:
Autor. *Naslov članka*. Naziv periodičke publikacije oznaka sveska, broj. Naslov mrežne stranice. Datum objavljivanja/revizije stranice. <URL članka>. Posjet datum posjeta.

4.2. Metoda citiranja Odsjeka za informacijske znanosti Filozofskog fakulteta u Zagrebu

U Odsjeku za informacijske znanosti nalazi se i Katedra za bibliotekarstvo. Bibliotekarstvo, tj. knjižničarstvo se bavi publikacijama, pa je tako njegovo područje interesa i citiranja. Budući da pri obradi publikacija svaku treba i jednoznačno opisati, iz toga proizlazi da postoje određena pravila po kojima se to radi. Opis publikacija koji nas zanima naziva se katalogizacija. Pravila katalogizacije propisana *Pravilnikom i priručnikom za izradbu abecednih kataloga. 2. Dio, Kataložni opis*³⁸ mogu se djelomično primijeniti i za opisivanje bibliografskih jedinica pri njihovu citiranju. Na mrežnim stranicama Odsjeka za informacijske znanosti objavljen je *Prijedlog uputa za citiranje literature*.³⁹ I te upute su donekle neujednačene i nedovoljno duboko razrađene, no zasad sasvim dobro služe studentima kao pomoć pri pisanju znanstvenih i stručnih radova.

Način opisa je isti u fusnotama i popisu literature.

Autor

- 1 autor: Prezime, Inicijal imena autora.
- 2 autora: Prezime, Inicijal imena prvog autora; Prezime, Inicijal imena drugog autora

Knjiga

Autor. Naslov : podnaslov. Podatak o izdanju. Mjesto izdavanja : Izdavač, godina izdavanja.

³⁸ Pravilnik i priručnik za izradbu abecednih kataloga. 2. dio, Kataložni opis / Eva Verona.

³⁹ Filozofski fakultet, Odsjek za informacijske znanosti. *Prijedlog uputa za citiranje literature*. Dostupno na: <http://www.ffzg.unizg.hr/infoz/hr/index.php/korisni-sadrzaji/56-citiranje>. (3. 12. 2010.).

Članak u periodičkoj publikaciji

Autor. Naslov rada : podnaslov. // Naslov časopisa. Oznaka sveska/godišta, broj(godina), str. stranice.

Elektronička knjiga

Nema podatka.

Članak na mrežnoj stranici

Autor. Naslov rada : podnaslov. // Naslov časopisa (godina), broj. URL: potpuna URL adresa. (Datum pristupa stranici).

4.3. Časopisi

Hrčak⁴⁰ je centralni portal koji na jednom mjestu okuplja hrvatske znanstvene i stručne časopise koji nude otvoreni pristup svojim radovima ili minimalno bibliografskim podacima i sažecima radova. Korisnicima omogućuje jednostavno pronalaženje časopisa i pretraživanje njihova sadržaja, a urednicima časopisa nudi besplatni alat pomoću kojeg svoj časopis mogu predstaviti u elektroničkom obliku. Trenutno okuplja 249 časopisa s područja biotehničkih, društvenih, humanističkih prirodnih i tehničkih znanosti, te s područja biomedicine i zdravstva.

Budući da ti časopisi pružaju realnu sliku o usklađenosti i pravilima citatnog zapisa u Hrvatskoj, napravljeno je malo istraživanje. Svaki časopis je zasebno prikazan na portalu. Prikaz može uključivati neke ili sve objavljene brojeve časopisa, osnovne informacije o časopisu, uredništvu, izdavaštvu, zatim upute autorima i/ili recenzentima, upute za reference, te impresum. Na temelju takvog prikaza moguće je sakupiti dovoljno informacija o metodi citiranja koju časopis koristi. Naravno, nisu svi časopisi dovoljno detaljno prikazani i iz nekih se ne može zaključiti gotovo ništa. Zato smo uveli parametre pomoću kojih časopise dijelimo u nekoliko skupina.

Prvi parametar tiče se količine objavljenih brojeva časopisa na portalu Hrčak. Postoje časopisi koji nude osnovne informacije, ali na portalu nisu objavili niti jedan broj, pa se ne može provjeriti provode li u člancima zadana pravila citiranja. Oni spadaju u skupinu „Nisu objavljeni brojevi časopisa“.

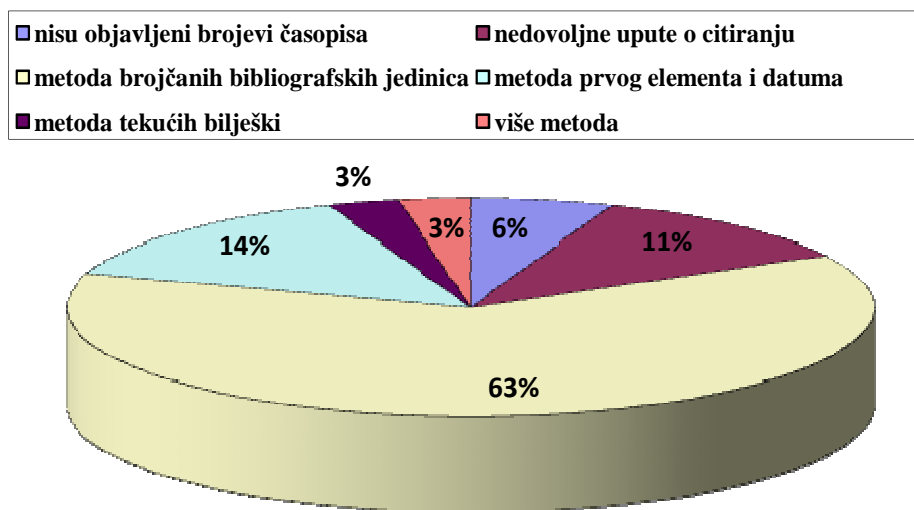
⁴⁰ Hrčak. Dostupno na: <http://hrcak.srce.hr/>.

Drugi parametar tiče se uputa o citiranju, koje se mogu naći u uputama autorima ili uputama za reference ili na mrežnim stranicama časopisa ponuđenim na portalu. Ukoliko ni u jednom od navedenih izvora nije moguće pronaći ikakvu informaciju o citiranju ili su nađene informacije skromne i nedovoljno objašnjene, tada takvi časopisi pripadaju skupini „Nedovoljne upute o citiranju“.

Časopisi koji su zadovoljili prva dva parametra, a s obzirom na pravila citiranja koja daju autorima, uvršteni su u jednu od četiri skupine: „Metoda brojčanih bibliografskih jedinica“, „Metoda prvog elementa i datuma“, „Metoda tekućih bilješki“ ili „Više metoda“. Prve tri su jasne – ako upute o citiranju odgovaraju jednoj od metoda (u potpunosti ili najmanje većinom), tada časopis spada u skupinu nazvanu imenom metode. Skupina „Više metoda“ obuhvaća časopise čija pravila citiranja prate najmanje dvije metode – bilo da u tekstu zahtijevaju jednu, a u popisu literature drugu metodu ili šturo daju tek osnovna pravila citiranja, pa se ona mogu zadovoljiti korištenjem dvije ili čak i sve tri metode.

4.3.1. Biomedicina i zdravstvo

U to područje pripadaju farmacija, javno zdravstvo i zdravstvena zaštita, kliničke medicinske znanosti, stomatologija, temeljne medicinske znanosti, veterinarska medicina i druge grane kliničke medicine.

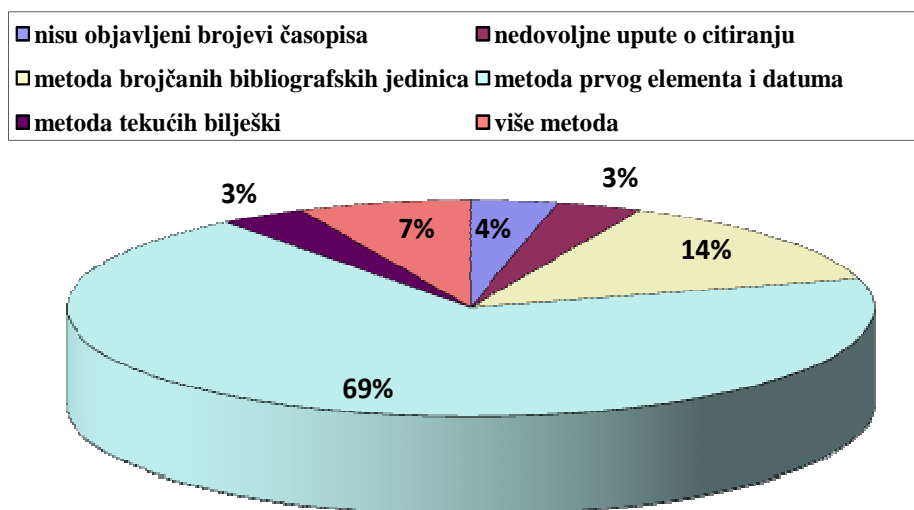

Slika 1. Analiza citatnog zapisa u časopisima s područja biomedicine i zdravstva na portalu Hrčak

Od ukupno 35 časopisa iz tog polja, šest ih nema dostatan opis. Većina časopisa (22) pridržava se metode brojčanih bibliografskih jedinica, koja je i namijenjena području medicine. Uglavnom slijede pravila citatnog zapisa dana u *Uniform Requirements for Manuscripts Submitted to Biomedical Journals*, što odgovara Vancouverskom stilu. Metoda prvog elementa i datuma znatno je manje zastupljena (5), no ipak više nego metoda tekućih bilješki (1). Jedan časopis definira pravila citatnog zapisa samo za popis literature, koja odgovaraju metodi brojčanih bibliografskih jedinica ili metodi tekućih bilješki, dok zapis u tekstu ostavlja autorima na volju, pa tako dolazi i do upotrebe metode prvog elementa i datuma.

4.3.2. Biotehničke znanosti

Pod biotehničkim znanostima Hrčak navodi agronomiju, biotehnologiju, prehrambenu tehnologiju i šumarstvo.

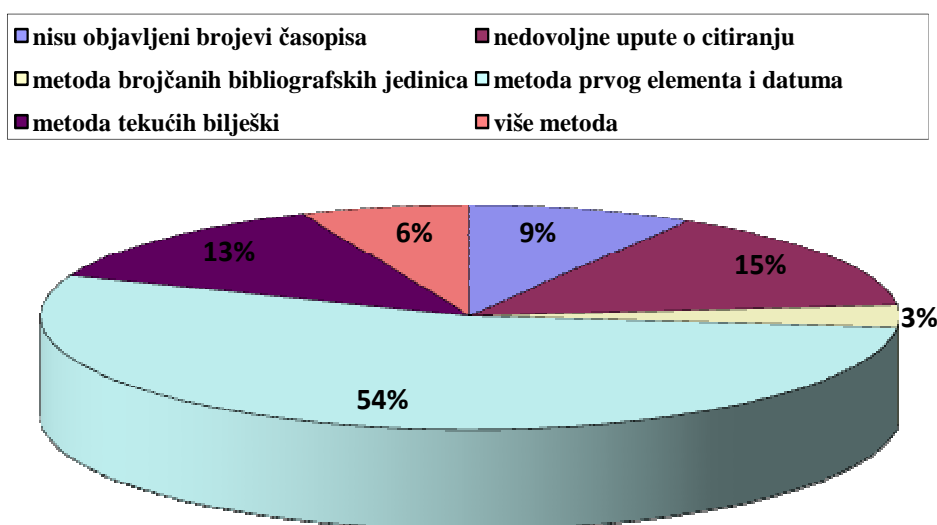

Slika 2. Analiza citatnog zapisa u časopisima s područja biotehničkih znanosti na portalu Hrčak

Časopisi s područja biotehničkih znanosti najbolje su predstavljeni na portalu Hrčak – od ukupno 29 samo dva nemaju dostatan opis. Među ostalima najviše (20) ih traži od autora da citate oblikuju prema metodi prvog elementa i datuma. Metodu brojčanih bibliografskih jedinica zahtijevaju četiri časopisa, dok metoda tekućih bilješki gotovo uopće nije zastupljena (1). Dva časopisa kombiniraju više metoda.

4.3.3. Društvene znanosti

Prema klasifikaciji portala Hrčak, u društvene znanosti ubrajamo: ekonomiju, informacijske znanosti, odgojne znanosti, politologiju, pravo, psihologiju, sociologiju, socijalne djelatnosti i socijalnu geografiju i demografiju.

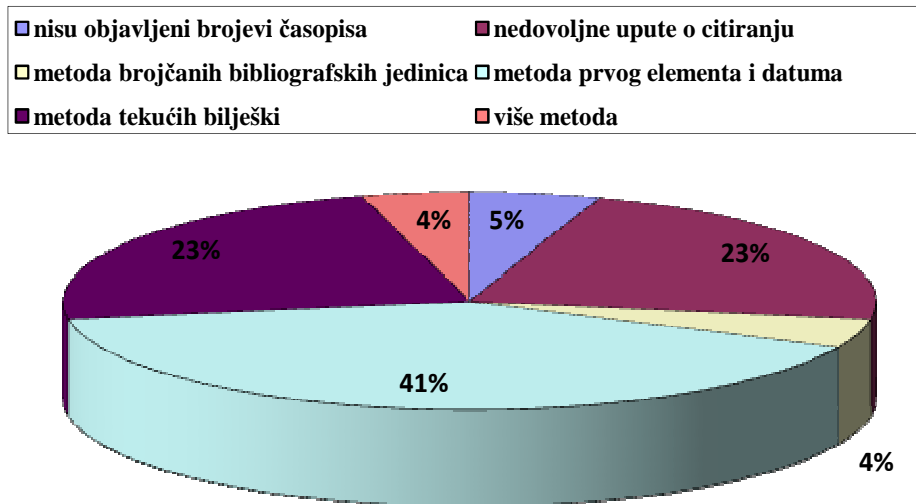

Slika 3. Analiza citatnog zapisa u časopisima s područja društvenih znanosti na portalu Hrčak

Polje društvenih znanosti jedno je od najvećih prema broju časopisa – ukupno ih je 94 – i u njemu bez premca prevladava metoda prvog elementa i datuma (51). Treba napomenuti da svi časopisi koji objavljuju teme iz psihologije slijede pravila citiranja dana u *Publication Manual of the American Psychological Association* i općenito su među najbolje organiziranim časopisima. Čak se i neki časopisi s područja nimalo povezanih sa psihologijom pridržavaju smjernica APA stila. Slijedi metoda tekućih bilješki (12), a kako smo daleko od medicine, tako je i metoda brojčanih bibliografskih jedinica jedva zastupljena (3). Šest časopisa slijede više metoda: jedni ih kombiniraju; dok drugi samo navode podatke koji u zapisu moraju stajati, no ne kažu ni kojim redom ni na koji način – što znači da dozvoljavaju sve metode.

4.3.4. Humanističke znanosti

U područje humanističkih znanosti spadaju antropologija, arheologija, etnologija, filozofija, jezikoslovlje, povijest, povijest umjetnosti, teologija, znanost o književnosti i znanost o umjetnosti.

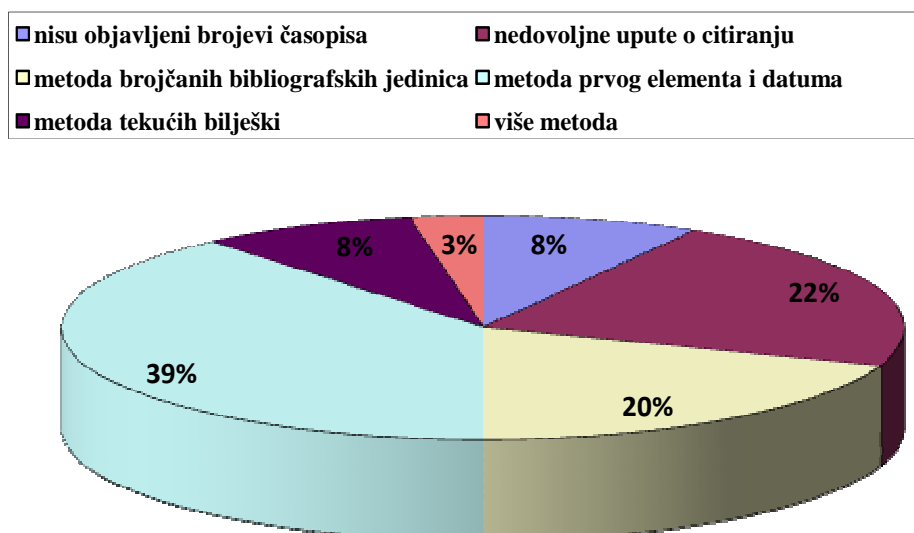

Slika 4. Analiza citatnog zapisa u časopisima s područja humanističkih znanosti na portalu Hrčak

Gotovo polovina časopisa prisutnih na portalu Hrčak spada u humanističke znanosti (njih čak 116) pa očekivano slijede metodu prvog elementa i datuma (47) i metodu tekućih bilješki (27). Metoda brojčanih bibliografskih jedinica slabo je zastupljena – tek u pet časopisa. Isto toliko časopisa kombinira više metoda ili nedovoljno definira pravila ostavljajući autorima na izbor koju metodu koristiti.

4.3.5. Prirodne znanosti

Obuhvaćaju biologiju, geoznanosti, fiziku, kemiju i matematiku.

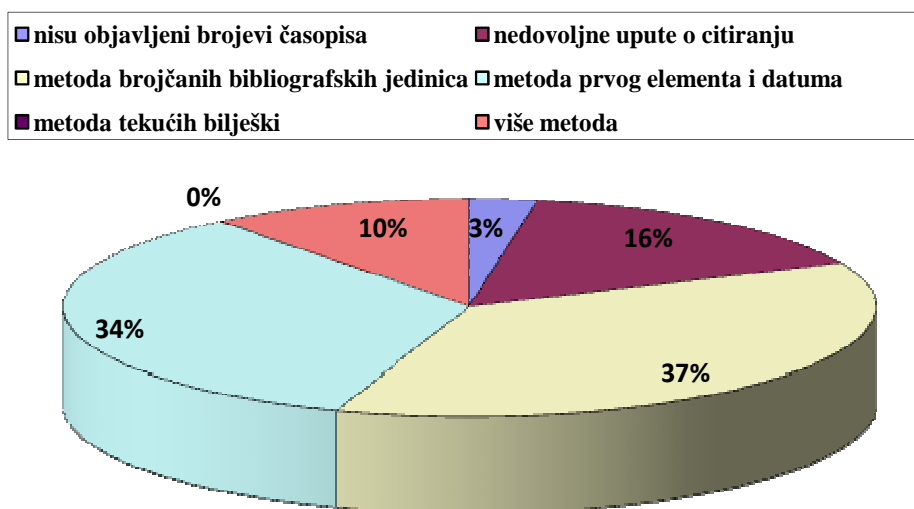

Slika 5. Analiza citatnog zapisa u časopisima s područja prirodnih znanosti na portalu Hrčak

Od ukupno 36 časopisa iz ovog polja najviše ih slijedi metodu prvog elementa i datuma (14), u dvostruko manjoj mjeri metodu brojčanih bibliografskih jedinica (7), a u četverostruko manjoj mjeri metodu tekućih bilješki (3). Tek jedan časopis možemo smjestiti u grupu „više metoda“, jer u uputama autorima ne definira pravila citiranja dovoljno detaljno, već daje na znanje da prihvaća bilo koji način citiranja koji daje popis autora u literaturi abecednim redom. Dakle, time izbacuje metodu brojčanih bibliografskih jedinica, no to je sve.

4.3.6. Tehničke znanosti

Tehničke znanosti obuhvaćaju najviše različitih znanosti: arhitekturu i urbanizam, brodogradnju, elektrotehniku, geodeziju, građevinarstvo, grafičku tehnologiju, kemijsko inženjerstvo, metalurgiju, računarstvu, rudarstvo, naftu i geološko inženjerstvo, strojarstvo, tehnologiju prometa i transport, tekstilnu tehnologiju, zrakoplovstvo, raketnu i svemirska tehniku i druge temeljne tehničke znanosti.

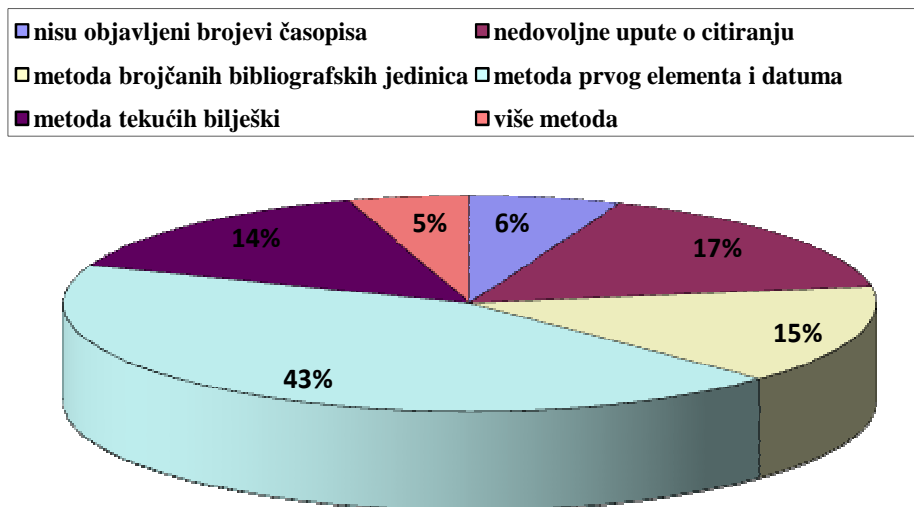

Slika 6. Analiza citatnog zapisa u časopisima s područja tehničkih znanosti na portalu Hrčak

Ovo polje broji ukupno 38 časopisa. Metoda brojčanih bibliografskih jedinica (14) i metoda prvog elementa i datuma (13) gotovo su podjednako zastupljene, dok metode tekućih bilješki, slično kao kod biotehničkih znanosti, uopće nema. Četiri časopisa propisuju više metoda i to tako da ili citatni zapis u tekstu zahtijevaju na jedan, a u popisu literature na drugi način, ili propisuju pravila samo za citate u literaturi, a one u tekstu ostavljaju autoru na volju.

4.3.7. Sve znanosti

Na portalu Hrčak postoji prikaz 249 časopisa. No, kroz gornje skupine nabrojano ih je 348, jer se u 99 slučajeva može pronaći dvostruki zapis. To je tako jer neki časopisi zbog svojeg raznolikog sadržaja ne mogu biti svrstani u područje djelovanja samo jedne vrste znanosti, pa se pojavljuju u više polja. Kada se izbace svi duplikati, dobiveni su rezultati prikazani niže.

Slika 7. Analiza citatnog zapisa u svim časopisima na portalu Hrčak

Prema dobivenim rezultatima lako je uočljivo da je najzastupljenija metoda prvog elementa i datuma (108). Razlog tome je što je ona i dovoljno pregledna i dovoljno detaljna, pa odgovara svim znanostima, a najviše društvenim. Metoda brojčanih bibliografskih jedinica (37) i metoda tekućih bilješki (36) podjednako su zastupljene, što je bilo za očekivati, jer egzaktne znanosti ne toleriraju metodu tekućih bilješki radi njezine nepreglednosti (previše teksta), dok humanističke znanosti ne vole metodu brojčanih bibliografskih jedinica zbog nedovoljne detaljnosti i nedostatka kronološkog prikaza. Čak 12 časopisa ne slijedi ni jednu metodu, već ih kombinira, jer tako od svake metode uzimaju ono što im najbolje odgovara.

Zaključak

Ne postoji univerzalna, općeprihvaćena metoda citiranja. Citiranje u znanstvenim i stručnim radovima razlikovat će se ovisno o tome da li je autor humanist, prirodoslovac ili djeluje na polju društvenih znanosti. No citiranje se razlikuje i u časopisima koji pripadaju istoj znanosti. Pri citiranju u hrvatskim tekstovima javlja se i problem prilagodbe stilova zahtjevima hrvatskog jezika. Poznate metode su sve predstavljene na engleskom jeziku, pa se automatski i u hrvatski jezik preuzimaju riječi i kratice, način zapisivanja datuma i navodnika iz engleskog jezika. Krajnji rezultat je tekst na hrvatskom jeziku objašnjen uz pomoć engleskog jezika i oblikovan po stranim standardima. Čak je i hrvatski prijevod norme HRN ISO 690 djelomično na engleskom, pa ne čudi što mnogi časopisi također daju dio uputa za citiranje na engleskom.

Što se tiče hrvatskih časopisa predstavljenih na portalu Hrčak, zaključak je da većinom prate metode koje odgovaraju polju kojem pripadaju. Metoda tekućih bilješki koristi se na području humanističkih i djelomično društvenih znanosti, dok je na području biomedicinskih i tehničkih znanosti najzastupljenija metoda brojčanih bilješki. Metoda prvog elementa i datuma je novija metoda, a aktualna je u svim područjima iako se najčešće koristi u polju društvenih i prirodnih znanosti.

Očito je da postoji velika potreba za ujednačenim pravilima citiranja na hrvatskom jeziku, no zasad je moguće tek slijediti pravila citiranja navedena u seminarskom radu i svakako ih u stvarnim situacijama prilagoditi zahtjevima koje propisuje izdavač, urednik ili netko treći, te zahtjevima jezika na kojem se piše rad. Najbitnije je da se jednom odabran model i jezik primjenjuju ujednačeno kroz cijeli tekst.

Literatura

American Psychological Association. Publication manual of the American Psychological Association. 6th ed. Washington, DC : American Psychological Association, 2009.

Babić, S.; Moguš, M. Hrvatski pravopis : usklađen sa zaključcima Vijeća za normu hrvatskoga standardnog jezika. Zagreb : Školska knjiga, 2010.

Badurina, L.; Marković, I.; Mićanović, K. Hrvatski pravopis. Zagreb : Matica hrvatska, 2007. Pogl. 13.

The Chicago manual of style. 15th ed. Chicago ; London : The University of Chicago Press, 2003.

Citiranje i referenciranje. Dostupno na:

http://ekonomija.unizd.hr/file.php/1/Dokumenti_razno/Dokumenti_Odjel/harvardsko_citiranje_upute.pdf. (1. 12. 2010.).

Filozofski fakultet, Odsjek za informacijske znanosti. Prijedlog uputa za citiranje literature.

Dostupno na: <http://www.ffzg.unizg.hr/infoz/hr/index.php/korisni-sadrzaji/56-citiranje>. (3. 12. 2010.).

Gibaldi, J. MLA handbook for writers of research papers. 6th ed. New York : The Modern Language Association of America, 2003.

Hrčak : portal znanstvenih časopisa Republike Hrvatske. Dostupno na: <http://hrcak.srce.hr/>. (11. 5. 2011.).

HRN ISO (690) Dokumentacija : bibliografske bilješke : sadržaj, oblik i struktura. Zagreb : Državni zavod za normizaciju, 1998.

ISO (690-2) Information and documentation : bibliographic references : part 2: electronic documents or parts thereof. Geneva : International Organization for Standardization, 1997.

Ivanović, Z. Metodologija izrade znanstvenog i stručnog djela. Opatija : Hotelijerski fakultet, 1996. Pogl. 9.

Klaić, B. Veliki rječnik stranih riječi. Zagreb : Zora, 1972.

Monash University. Vancouver style. 2006. Dostupno na:

<http://www.lib.monash.edu.au/tutorials/citing/vancouver.html>. (9. 1. 2011.).

Murati, T. Oblikovanje bilješki i sustavi citiranja u stručnom ili znanstvenom tekstu. //

Društvena istraživanja : časopis za opća društvena pitanja. 15, 1/2(2006), str. 155-173.

Dostupno na: http://hrcak.srce.hr/index.php?show=clanak&id_clanak_jezik=28233. (17. 7. 2010.).

Turabian. K. L. A Manual for writers of research papers, theses, and dissertations : Chicago style for students and researchers / preradili Wayne C. Booth, Gregory G. Colomb, Joseph M. Williams. 7th ed. Chicago ; London : The University of Chicago Press, 2007.

Udiljak-Bugarinovski, Z. Prijedlog citiranja literature. 2007. Dostupno na:

http://web.efzg.hr/dok/KID/Pravila_citiranja.pdf. (11. 7. 2010.).

Zakon o autorskom pravu i srodnim pravima. // Narodne novine. 167(2003). Dostupno na:

<http://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/306987.html>. (14. 7. 2010.).

Zelenika, R. Metodologija i tehnologija izrade znanstvenog i stručnog dijela. Rijeka: Ekonomski fakultet, 2000.

Prilog 1. Primjeri citiranja

3.1.1. Vancouver

Knjiga

Barić E, Lončarević M, Malić D, Pavešić S, Peti M, Zečević V, i dr. Hrvatska gramatika. 4. izd. Zagreb : Školska knjiga; 2005.

Članak u periodičkoj publikaciji

Kalauz S, Orlić-Šumić M, Šimunec D. Nursing in Croatia: Past, Present, and Future. *Croat Med J*. Lipanj 2008; 49 (3) : 298-306.

Elektronička knjiga

- mrežna stranica:

Donaldson MS, urednica. Measuring the quality of health care [Internet]. Washington: National Academy Press; 1999. [citirano 8. 10. 2004.]. Dostupno na: <http://legacy.netlibrary.com/>.

- CD-ROM:

Hektorović P. Ribanje i ribarsko prigovaranje [CD]. Zagreb: Klasici hrvatske književnosti; 2010.

Članak na mrežnoj stranici

Bunić S. Projekt 65 plus Knjižnica grada Zagreba: aktivno uključivanje osoba treće životne dobi u kulturna i društvena zbivanja. *VBH*. 8. 10. 2010.; 53 (2) : 15-25. Dostupno na: <http://www.hkdrustvo.hr/vbh/broj/101>.

3.2.1. APA

Knjiga

Barić, E., Lončarić, M., Malić, D., Pavešić, S., Peti, M., Zečević, V. & Znika, M. (2005). *Hrvatska gramatika* (4. izd.). Zagreb: Školska knjiga.

Članak u periodičkoj publikaciji

Kalauz, S., Orlić-Šumić, M. & Šimunec D. (Lipanj 2008). Nursing in Croatia: Past, Present, and Future. *Croatian Medical Journal*, 49 (3), 298-306.

Elektronička knjiga

- APA preferira DOI (digital object identifier) nad URL-om:
Leaver, B. L., Ehrman, M., & Shekhtman. (2005). *Achieving success in second language acquisition*. doi:10.1017/CBO9780511610431
- Ako dokument nema DOI, tada se zapisuje URL:
Donaldson, M. S. (Ur.). (1999). *Measuring the quality of health care*. Washington: National Academy Press. Preuzeto s <http://legacy.netlibrary.com/>.
- CD-ROM:
Hektorović P. (2010). *Ribanje i ribarsko prigovaranje* [CD]. Zagreb: Klasici hrvatske književnosti.

Članak na mrežnoj stranici

- DOI:
Krueger, R. F., Markon, K. E., Patrick, C. J., & Iacono, W. G. (2005). Externalizing psychopathology in adulthood: A dimensional-spectrum conceptualization and its implications for DSM-V. *Journal of Abnormal Psychology*, 114, 537-550. doi:10.1037/0021-843X.114.4.537
- URL:
Bunić, S. (2010). Projekt 65 plus Knjižnica grada Zagreba: aktivno uključivanje osoba treće životne dobi u kulturna i društvena zbivanja. *Vjesnik bibliotekara Hrvatske*, 53(2), 15-25. Preuzeto s <http://www.hkdrustvo.hr/vbh/broj/101>

3.2.2. MLA

Knjiga

Barić, Eugenija, Lončarić, Mijo, Malić, Dragica, Pavešić, Slavko, Peti, Mirko, Zečević, Vesna, i Znika, Marija. Hrvatska gramatika. 4. izd. Zagreb: Školska knjiga, 2005.

Članak u periodičkoj publikaciji

Kalauz, Sonja, Marija Orlić-Šumić, i Dragica Šimunec. "Nursing in Croatia: Past, Present, and Future." Croatian Medical Journal 49.3 (2008): 298-306.

Elektronička knjiga

- mrežna stranica:

Donaldson, Molla S., ur. Measuring the quality of health care. Washington: National Academy Press, 1999. Netlibrary. 8. 10. 2004. <<http://legacy.netlibrary.com>>.

- CD-ROM:

Hektorović, Petar. Ribanje i ribarsko prigovaranje. CD-ROM. Zagreb: Klasici hrvatske književnosti, 2010.

Članak na mrežnoj stranici

Bunić, Sanja. "Projekt 65 plus Knjižnica grada Zagreba: aktivno uključivanje osoba treće životne dobi u kulturna i društvena zbivanja." Vjesnik bibliotekara Hrvatske. 53.2 (2010): 15-25. 21. 3. 2011. <<http://www.hkdrustvo.hr/vbh/broj/101>>.

3.3.1. Chicago

Knjiga

B: Eugenija Barić i dr., *Hrvatska gramatika*, 4. izd. (Zagreb: Školska knjiga, 2005.), 442.

L: Barić, Eugenija, Mijo Lončarić, Dragica Malić, Slavko Pavešić, Mirko Peti, Vesna Zečević, i Marija Znika. *Hrvatska gramatika*. 4. izd. zagreb: Školska knjiga, 2005.

T: (Barić 2005, 442)

R: Barić, E., M. Lončarić, D. Malić, S. Pavešić, M. Peti, V. Zečević, i M. Znika. 2005. *Hrvatska gramatika*. 4. izd. Zagreb: Školska knjiga.

Članak u periodičkoj publikaciji

B: Sonja Kalauz, Marija Orlić-Šumić i Dragica Šimunec, "Nursing in Croatia: Past, Present, and Future," *Croatian Medical Journal* 49, br. 3 (2008): 298-306.

L: Kalauz, Sonja, Marija Orlić-Šumić, i Dragica Šimunec. "Nursing in Croatia: Past, Present, and Future." *Croatian Medical Journal* 49, br. 3 (2008): 298-306.

T: (Kalauz 2008, 298-306)

R: Kalauz, S., M. Orlić-Šumić, i D. Šimunec. 2008. Nursing in Croatia: Past, Present, and Future. *Croatian Medical Journal* 49 (3): 298-306.

Elektronička knjiga

- mrežna stranica:

B: Donaldson, Molla S., *Measuring the quality of health care* (Washington: National Academy Press, 1999.), <http://legacy.netlibrary.com> (pristupljeno 8. 10. 2004.).

L: Donaldson, Molla S. *Measuring the quality of health care*. Washington: National Academy Press, 1999. <http://legacy.netlibrary.com> (pristupljeno 8. 10. 2004.).

T: (Donaldson 1999)

R: Donaldson M. S. 1999. *Measuring the quality of health care*. Washington: National Academy Press. <http://legacy.netlibrary.com> (pristupljeno 8. 10. 2004.).

- CD-ROM:

B: Petar Hektorović, *Ribanje i ribarsko prigovaranje*, (Zagreb: Klasici hrvatske književnosti, 2010.), 17, CD-ROM.

L: Hektorović, Petar. *Ribanje i ribarsko prigovaranje*. Zagreb: Klasici hrvatske književnosti, 2010. CD-ROM.

T: (Hektorović 2010, 17)

R: Hektorović, P. 2010. *Ribanje i ribarsko prigovaranje*. Zagreb: Klasici hrvatske književnosti. CD-ROM.

Članak na mrežnoj stranici

B: Sanja Bunić, "Projekt 65 plus Knjižnica grada Zagreba: aktivno uključivanje osoba treće životne dobi u kulturna i društvena zbivanja," *Vjesnik bibliotekara Hrvatske* 53, br. 2 (2010): 15-25, <http://www.hkdrustvo.hr/vbh/broj/101> (pristupljeno 21. 3. 2011.).

L: Bunić, Sanja. "Projekt 65 plus Knjižnica grada Zagreba: aktivno uključivanje osoba treće životne dobi u kulturna i društvena zbivanja." *Vjesnik bibliotekara Hrvatske* 53, br. 2 (2010). <http://www.hkdrustvo.hr/vbh/broj/101> (pristupljeno 21. 3. 2011.).

T: (Bunić 2010, 15-25)

R: Bunić, S. 2010. Projekt 65 plus Knjižnica grada Zagreba: aktivno uključivanje osoba treće životne dobi u kulturna i društvena zbivanja. *Vjesnik bibliotekara Hrvatske* 53 (2): 15-25. <http://www.hkdrustvo.hr/vbh/broj/101> (pristupljeno 21. 3. 2011.).

4.2. Odsjek za informacijske znanosti

Knjiga

Barić, E.; Lončarević, M.; Malić, D.; Pavešić S.; Peti M.; Zečević, V.; Znika, M.
Hrvatska gramatika. 4. izd. Zagreb : Školska knjiga, 2005.

Elektronička knjiga

Članak u periodičkoj publikaciji

Kalauz, S.; Orlić-Šumić M.; Šimunec, D. Nursing in Croatia : Past, Present, and Future. // Croatian Medical Journal. 49, 3(2008), str. 298-306.

Članak na mrežnoj stranici

Bunić, S. Projekt 65 plus Knjižnica grada Zagreba: aktivno uključivanje osoba treće životne dobi u kulturna i društvena zbivanja. // Vjesnik bibliotekara Hrvatske (2010), 2. URL: <http://www.hkdrustvo.hr/vbh/broj/101>. (21. 3. 2011.).